

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Hoogwater Aanpak Brabant-Oost

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

1 Advies over het MER in het kort

Waterschap Aa en Maas, Waterschap de Dommel en de provincie Noord-Brabant werken samen met Rijkswaterstaat en gemeenten aan een plan om de regio van 's-Hertogenbosch te beschermen tegen hoogwater uit de stroomgebieden van de Aa en de Dommel (zie figuur 1). In de afgelopen jaren is de kans op wateroverlast als gevolg van klimaatverandering op veel locaties toegenomen. De kans op wateroverlast is in de regio van 's-Hertogenbosch bovendien relatief hoog door de lage ligging en de ligging langs de Maas. In het programma Hoogwater Aanpak Brabant-Oost (hierna: 'Howabo') worden hiervoor oplossingen uitgewerkt.

In een milieueffectrapport (MER)¹ zijn de milieueffecten van de mogelijke oplossingen in beeld gebracht. De waterschappen gebruiken deze informatie voor het nemen van een besluit over het programma Howabo. De provincie Noord-Brabant heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: 'Commissie') gevraagd te adviseren over het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid hiervan.

Wat staat in het MER?

De opgave voor Howabo is het vastleggen van mogelijke maatregelen voor het opvangen of afvoeren van 36 miljoen m³ op de korte termijn (tot 2035) en 50 miljoen m³ water op de middellange termijn (tot 2050)². In het MER zijn hiervoor stapsgewijs alternatieven onderzocht op drie verschillende niveaus:

- **Oplossingsrichtingen:** het gaat om elf haalbare, maakbare en betaalbare maatregelen gericht op water vasthouden, een hoger peil, bergen en afvoeren.³
- **Studiealternatieven:** uit de elf oplossingsrichtingen zijn vier studiealternatieven samengesteld, die zijn gericht op:
 - afvoeren van water naar de Maas door uitmalen⁴;
 - afvoeren van water naar de Maas onder vrij verval;
 - bovenstrooms vasthouden en bergen van water in het stroomgebied van de Aa en Dommel;
 - bergen van water in een aantal bergingsgebieden in het stroomgebied van de Aa en Dommel.
- **Voorkeursalternatief (VKA):** het MER beschrijft dat voor het halen van de opgave een samenhangende inzet van alle oplossingsrichtingen nodig is. Het VKA bevat daarom alle elf oplossingsrichtingen. Deze zijn geprioriteerd naar realisatie op de korte termijn (2026–2035) en de middellange termijn (2035–2050). Maatregelen voor de lange termijn (na 2050) maken geen onderdeel uit van het VKA.

Uit de beoordeling van de oplossingsrichtingen blijkt dat veel negatieve effecten optreden bij gebruik van de waterbergingsgebieden. Het gaat bijvoorbeeld om negatieve effecten op

¹ Arcadis. Maart 2026. *PlanMER Programma Hoogwater Aanpak Brabant-Oost*.

² Het gaat tot 2050 dus om een extra opgave van 14 miljoen m³.

³ Het gaat om de volgende oplossingsrichtingen: Bovenstrooms vasthouden en bergen (1), verhogen van de maatgevende waterstand (2), waterberging in de Dungense Polder (3), extra waterberging in de Bossche Broek (4), waterberging in de Bokhovense Overlaat (5), waterberging in de Baardwijkse Overlaat (6), Inlaat in het Engelermeer (7), extra capaciteit van Gemaal Crèvecoeur (8), peilregulatie tussen de Dommel en de Aa (9), Vergoten Drongels Kanaal (10), extra afvoer Wilhelminakanaal (11).

⁴ Het afvoeren van water met behulp van een gemaal, vaak omdat het water onder vrij verval niet kan uitstromen.

stedelijk water, bodemvitaliteit en –verontreinigingen, beschermde soorten, gezondheid en bereikbaarheid van wegen. Alle oplossingsrichtingen hebben negatieve of zeer negatieve effecten op het Natuurnetwerk Brabant (NNB), beschermde soorten en op Natura 2000–instandhoudingsdoelen.

De effecten van de studiealternatieven zijn vaak minder negatief of positiever beoordeeld dan die van de afzonderlijke oplossingsrichtingen. Dit komt doordat de studiealternatieven en het VKA zijn onderzocht ten opzichte van een referentiesituatie met ongecontroleerde overstroming. Het VKA en de studiealternatieven hebben (zeer) positieve effecten op hoogwaterveiligheid en de waterhuishoudkundige stuurbaarheid.

Het VKA heeft negatieve effecten voor aspecten als Natura 2000–instandhoudingsdoelen, beschermde soorten, het Natuurnetwerk Brabant, landschap, cultureel erfgoed en landbouw. Dit zijn effecten door aanlegwerkzaamheden, bij inzet van de maatregelen in het geval van een hoogwatersituatie en permanente effecten door bijvoorbeeld de aanleg van kaden.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER heeft een duidelijke opbouw, is helder geschreven en is voorzien van overzichtelijke, samenvattende effecttabellen. Het MER beschrijft duidelijk en navolgbaar de totstandkoming van de oplossingsrichtingen en de studiealternatieven. Het thematische beleidskader voor doelbereik, effecten op de leefomgeving en sociaaleconomische effecten is uitgebreid beschreven. Het thematische beoordelingskader is navolgbaar en goed onderbouwd. Dit leidt tot een navolgbare en duidelijke effectbeoordeling voor de oplossingsrichtingen, de studiealternatieven en het VKA.

De Commissie signaleert echter bij de toetsing van het MER dat belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over het programma Howabo. Het gaat om de volgende punten:

- **De milieueffecten bij een opgave van 50 miljoen m³.** Het MER maakt een onderscheid tussen een urgente opgave voor het opvangen of afvoeren van 36 miljoen m³ op de korte termijn (tot 2035) en een opgave van 50 miljoen m³ op de middellange termijn (tot 2050). Volgens het MER is de effectbeoordeling echter alleen uitgevoerd voor de opgave van 36 miljoen m³. Daardoor lijkt het MER geen inzicht te geven in de milieueffecten die kunnen optreden bij het realiseren van de opgave van 50 miljoen m³ tot 2050.
- **Verkenning van het langetermijn handelingsperspectief.** Om aan de opgave voor de middellange termijn (2050) te voldoen, is de inzet van alle (elf) onderzochte oplossingsrichtingen nodig. Deze zijn dan ook allemaal in het VKA opgenomen, met een fasering in de tijd. Tegelijkertijd is het niet zeker of alle oplossingsrichtingen te realiseren zijn, en is er na 2050 (mogelijk) een aanvullende opgave door verdere klimaatverandering. Ook is de effectiviteit⁵ van maatregelen vaak nog onzeker. Een verkenning van de mogelijkheden om een blijvend robuust en adaptief watersysteem te creëren is nodig, gezien deze onzekerheden en het feit dat de grenzen in zicht zijn van de mogelijkheid om meer water te kunnen bergen en afvoeren.

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over programma Howabo.

⁵ Dit is het aantal m³ opvang of afvoer die een oplossingsrichting oplevert.

The map illustrates the Wierumse Oeverlanden project area in Friesland. Key features include the Wierumskanaal (highlighted in orange) and several water management measures (Verleggen maatregelen waterland naar 3.20m NAP) marked with blue circles. The area is bordered by the IJsselmeer to the north and the Wierumse Oeverlanden to the south. The map also shows the surrounding municipalities of Noardeasterein, Noardwesterein, and Wierum. An inset map in the bottom right corner provides a broader geographical context, showing the project area within the larger region of Friesland.

Aanleiding MER

De waterschappen werken daarom met de provincie Noord-Brabant, Rijkswaterstaat en verschillende gemeenten⁶ samen om te onderzoeken hoe deze regio het beste beschermd kan worden tegen hoogwater uit het regionale watersysteem. Het programma Hoogwateraanpak Brabant Oost (Howabo) werkt oplossingen hiervoor uit. De Algemene Besturen van de waterschappen stellen het programma vast.

Rol van de Commissie

Op 15 april 2025 heeft de Commissie een advies uitgebracht over de reikwijdte en het detailniveau voor het op te stellen MER.⁷ Waar relevant wordt naar dit advies verwezen als ‘het NRD-advies’.

⁷ Dit advies is te vinden op de website van de Commissie,

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3913 op www.commissiener.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas en van waterschap de Dommel.

In de tekst doet de Commissie ook een aantal aanbevelingen. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Opgave en beleidskader

2.1.1 Opgave

Het MER beschrijft wat de opgave voor Howabo is. Dit is het vastleggen van mogelijke maatregelen voor het opvangen of afvoeren van 36 miljoen m³ op de korte termijn (tot 2035) en 50 miljoen m³ water op de middellange termijn (tot 2050).⁸

De opgave die het MER beschrijft, wijkt echter af van de opgave in de NRD aangezien de NRD alleen uitgang van de urgente opgave van 36 miljoen m³ water in 2035. De urgente opgave is nodig om te voldoen aan de wateroverlastnorm van een kans van 1/150⁹ uit de Omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant. De Commissie vindt het positief dat het MER in overeenstemming met haar NRD-advies ook de maatregelen beschrijft die nodig zijn om de opgave van 50 miljoen m³ in 2050 te halen. Deze aanvullende opgave tot 2050 hangt samen met de effecten van verdere klimaatverandering.

Tot 2100 (de lange termijn) is er een aanvullende opgave van 15 miljoen m³ die veroorzaakt wordt door verdere klimaatverandering. Deze aanvullende opgave is echter geen onderdeel van de Howabo-opgave.

Het MER beschrijft in paragraaf 3.3.3.2 welke uitgangspunten zijn gebruikt bij het berekenen van de opgave. Ook beschrijft het MER onder welke omstandigheden de zogeheten 'Howabo-situatie' wordt bereikt. Dit is wanneer de wateroverlastnorm van 1/150 wordt overschreden.¹⁰ De Commissie constateert dat het MER goed inzicht geeft hoe de opgave tot stand is gekomen en welke uitgangspunten daarbij zijn gehanteerd.

⁸ Het MER onderscheidt een korte termijn (2026–2035), een middellange termijn (2035–2050) en een lange termijn (2050–2100).

⁹ Een kans van 1/150 jaar per jaar betekent dat de kans op deze specifieke overstroming in een bepaald jaar 1 op 150 is.

¹⁰ Een Howabo-situatie is in het MER als volgt gedefinieerd: het is een gecombineerde gebeurtenis van afvoer uit het regionale systeem van Oost-Brabant met een kans van 1/100 en een afvoer op de Maas met een kans op 1/120. De combinatie van deze twee situaties is een kans van 1/150.

De gehanteerde opgave in de effectbeoordeling

Het MER beoordeelt de milieueffecten voor een opgave van 36 miljoen m³.¹¹ De Commissie constateert dat de extra opgave tot 2050 niet is beoordeeld op milieueffecten. Daardoor geeft het MER geen inzicht in de milieueffecten die kunnen optreden bij het realiseren van de opgave tot 2050.¹²

Verder constateert de Commissie dat de effectbeoordeling van het VKA niet consistent is. Het VKA bevat oplossingsrichtingen die op de korte termijn (tot 2035) en de middellange termijn (2035–2050) worden gerealiseerd (paragraaf 8.1 van het MER). De effectbeoordeling gaat volgens paragraaf 8.2 van het MER (alleen) over de effecten op de korte termijn. De beschrijving bij deze effectbeoordeling neemt echter ook oplossingsrichtingen mee die pas op de middellange termijn worden gerealiseerd. Het gaat bijvoorbeeld om het inrichten van de waterberging in de Dungense Polder en het realiseren van Bokhovense Overlaat.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit over het programma Howabo, aan te vullen of aan te passen met een effectbeoordeling waaruit blijkt dat de opgave van 50 miljoen m³ in 2050 wordt meegenomen. Hanteer het jaar 2050 als de referentiesituatie.

2.1.2 Beleidskaders

Het MER bevat per onderzoeksthema een gedegen overzicht van de beleidskaders op internationaal, nationaal en regionaal niveau. Het beleidskader beschrijft op voldoende detailniveau welke randvoorwaarden deze beleidskaders stellen aan het programma Howabo en de uitwerking van het MER.

De Commissie beveelt aan om bij de verdere planuitwerking van het programma Howabo per maatregel/project de beleidskaders specifiek uit te werken en een overzicht te maken van mogelijke beperkingen en koppelkansen vanuit deze kaders. Denk bijvoorbeeld aan beperkingen vanuit de Erfgoedwet voor de Rijksmonumenten in het gebied¹³ of aan het provinciaal bodemherstelbeleid. Deze informatie is nodig voor het nader onderzoeken en uitwerken van juridisch haalbare maatregelen die passen binnen de beleidscontext.

2.2 Alternatievenonderzoek

Het MER beschrijft het ontwerpproces en de totstandkoming en onderbouwing van de alternatieven. Gestart is met een proces waarin door (gebieds)deskundigen oplossingen zijn geïnventariseerd. Dit heeft geleid tot 46 zogeheten bouwstenen. Deze zijn beoordeeld op effectiviteit, kosten, toekomstbestendigheid en realisatietermijn. In dit proces zijn zestien bouwstenen afgefallen. De resterende bouwstenen zijn geclusterd in elf oplossingsrichtingen die in het MER zijn onderzocht.

¹¹ Zie bijvoorbeeld het beoordelingskader hoogwaterbescherming (tabel 4.1 en paragraaf 5.1.2 van het MER), de effectbeoordeling van het doelbereik hoogwaterbescherming voor de oplossingsrichtingen en de studiealternatieven (paragraaf 6.2 en 7.3 van het MER) en de effectbeoordeling van het VKA (paragraaf 8.2 van het MER).

¹² Dat laatste is wel geadviseerd in het NRD-advies: *‘Neem de mogelijke doorgroei van de opgave onder invloed van klimaatverandering in 2050 mee als toekomstige opgave. Geef aan welke effecten dit op het milieu kan hebben.’*

¹³ Zie bijvoorbeeld de zienswijze van de landgoederen Beukenhorst en Muysierick

Vervolgens zijn uit de elf oplossingsrichtingen vier studiealternatieven samengesteld op basis van hoogwaterbeheerstrategieën.¹⁴ Uit het onderzoek van de studiealternatieven blijkt dat de opgaven niet worden behaald met één variant, maar dat een samenhangende inzet van alle oplossingsrichtingen nodig is. Daarom zijn alle elf oplossingsrichtingen opgenomen in het VKA. De uitvoering van de elf oplossingsrichtingen zijn in de tijd gefaseerd met een realisatie op de korte termijn (2035) en middellange termijn (2050). De in het MER genoemde aanvullende maatregelen voor de lange termijn (na 2050) maken geen onderdeel uit van het VKA.

De Commissie kan zich vinden in de stapsgewijze uitwerking en onderbouwing van het alternatievenonderzoek.

Verkenning van het langetermijn handelingsperspectief

De Commissie constateert op basis van de beschrijving van het VKA dat er een aanzienlijke bandbreedte zit in het aantal m³ (voornamelijk) berging die de oplossingsrichtingen bijdragen (paragraaf 8.1 van het MER). Ook zijn er onzekerheden over de haalbaarheid van oplossingsrichtingen onder andere vanwege negatieve effecten op Natura 2000-doelen. Daarnaast is er na 2050 (mogelijk) een aanvullende opgave onder invloed van verdere klimaatverandering (zie paragraaf 2.1.1 van dit advies).

De Commissie wijst op het risico dat het programma Howabo na 2050 tegen de grenzen aanloopt van mogelijke maatregelen om nog meer water veilig te kunnen bergen en afvoeren. Dit risico hangt samen met de genoemde onzekerheden én het feit dat al voor 2050 alle oplossingsrichtingen nodig zijn voor bescherming tegen wateroverlast. Het MER stelt dat met de te nemen maatregelen wordt voorgesorteerd op een ‘robuust en adaptief’ watersysteem en op de toekomstige opgave na 2050. Dit roept de vraag op hoe die adaptatie op de langere termijn nog kan worden ingevuld.

Daarom adviseert de Commissie om, in aanvulling op paragraaf 8.6 van het MER, hierop te anticiperen door de verkenning van een innovatief en adaptief handelingsperspectief, met een uitwerking van in ieder geval:

- **Een gedifferentieerd beschermingsniveau:** verken de mogelijkheid om verschillende wateroverlastnormen te hanteren voor de verschillende (deel-)gebieden binnen het watersysteem.
- **Wisselwerking met de ruimtelijke ordening:** het ruimtegebruik in het stroomgebied van de Aa en de Dommel heeft invloed op de kwetsbaarheid voor wateroverlast maar kan ook van invloed zijn op het ontstaan van wateroverlast. Denk bijvoorbeeld aan nieuwe bedrijventerreinen of woonwijken in overstromingsgevoelig gebied of aan de toename van verhard oppervlak in hellend gebied. Breng de wisselwerking in beeld tussen wateroverlast en de ruimtelijke ordening in het stroomgebied van de Aa en de Dommel. Denk bijvoorbeeld aan de sterke verstedelijking rondom Eindhoven. Gebruik hierbij het principe dat water en bodem sturend (moeten) zijn bij ruimtelijke keuzes¹⁵ en kijk hierbij met name ook naar de lange termijn (na 2050).
- **Nadere samenwerking:** het MER focust op oplossingsrichtingen binnen het werkveld van de waterschappen. Het MER laat andere maatregelen, die binnen het bereik liggen van

¹⁴ Het gaat om de volgende strategieën: afvoer naar de Maas onder vrij verval, afvoer naar de Maas door middel van uitmalen, bovenstrooms vasthouden en bergen in het stroomgebied van de Aa en Dommel, en bergen in een aantal bergingsgebieden in het stroomgebied van de Aa en Dommel.

¹⁵ Zie [Programma water en bodem sturend | Rijksoverheid.nl](#)

andere overheden, organisaties, bedrijven en particulieren, nagenoeg buiten beschouwing. Beschouw daarom in samenwerking met andere partners en particulieren welke extra kansen er zijn om een adaptief, robuust en toekomstbestendig watersysteem te realiseren.

De Commissie adviseert om in het MER, voorafgaand aan het besluit, te verkennen wat de mogelijkheden zijn om een blijvend robuust en adaptief watersysteem te realiseren. Ga hierbij ook in op de situatie na 2050 én wanneer gekozen oplossingsrichtingen niet realiseerbaar en/of minder effectief zijn.

Verken hierbij de mogelijkheden voor een gedifferentieerd beschermingsniveau. Beschrijf de kansen en bedreigingen die ruimtelijke ontwikkelingen kunnen bieden voor het voorkomen of ontstaan van wateroverlast. Geef aan wat dit betekent voor de samenwerking met en bijdrage van andere overheden, organisaties, bedrijven en particulieren.

2.3 Referentiesituatie

Het MER beschrijft dat verschillende referentiesituaties worden gehanteerd voor de effectbeoordeling van de oplossingsrichtingen en de studiealternatieven en het VKA. De oplossingsrichtingen zijn beoordeeld ten opzichte van een referentiesituatie in een hoogwatersituatie, waarin de omgeving nat en verzadigd is en geen extra water meer kan vasthouden. De studiealternatieven en het VKA zijn beoordeeld ten opzichte van een referentiesituatie met ongecontroleerde overstroming door de Howabo-situatie.

De Commissie vindt de gehanteerde referentiesituaties realistisch. Het MER beschrijft echter niet duidelijk welk jaartal voor de referentiesituatie wordt aangehouden. De Commissie adviseert daarom om in het MER 2050 te hanteren voor de referentiesituatie (zie paragraaf 2.1.1 van dit advies).

2.4 Effectbeoordeling

2.4.1 Natuur

Het MER beschrijft de effecten op de Natura 2000-habitattypen en -leefgebieden van soorten, beschermde soorten en NNB-gebieden. Hieruit blijkt dat er op al deze thema's negatieve effecten kunnen optreden door ruimtebeslag, verstoring, inundatie en overbelasting door stikstofdepositie.

In een ecologische voortoets¹⁶ zijn de effecten van het VKA op Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen op hoofdlijnen nader onderzocht. Hieruit blijkt dat op voorhand significant negatieve effecten op Natura 2000-doelen in een aantal Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten. Deze hangen samen met een toename van de stikstofdepositie tijdens de aanleg, inundatie bij het gebruik van een waterbergingsgebied en ruimtebeslag bijvoorbeeld door de aanleg van kades. Terecht concludeert de voortoets dat

¹⁶ Arcadis. Maart 2026. *Voortoets Natura 2000 Howabo. PlanMER Hoogwater Aanpak Brabant-Oost.*

een Passende beoordeling moet worden uitgevoerd voor de uitwerkingsfase. Mitigerende en compenserende maatregelen maken onderdeel uit van een Passende beoordeling.

Het MER geeft in paragraaf 8.4.3 een eerste aanzet voor mitigerende en compenserende maatregelen. De Commissie constateert dat de effectbeoordeling voor natuur op een hoog abstractieniveau is uitgevoerd en dat dit voldoende inzicht geeft in de effecten van het programma Howabo. De risico's van het programma voor natuur zijn hiermee voldoende in beeld gebracht.

2.4.2 Landschap en cultureel erfgoed

Het MER geeft een negatieve landschappelijke waardering aan de aanleg van waterhuishoudkundige werken, zoals extra dijken en gemalen. De Commissie constateert dat dit niet helemaal juist is. Bekend is dat mensen negatief staan tegenover veranderingen in het landschap waarmee ze vertrouwd zijn. Aan de andere kant levert het zichtbaar maken van water en het waterbeheer met landschappelijke elementen vaak juist een positieve waardering op. Landschappen met veel waterstaatkundige elementen worden doorgaans hoog gewaardeerd.

Bij een mogelijke aantasting van historische elementen van het waterbeheer is een zorgvuldige inpassing van groot belang. Bij eigentijdse toevoegingen aan het landschap valt ook te overwegen om die juist extra zichtbaar te maken en niet te verbergen met inpassingsmaatregelen.

De Commissie beveelt aan om bij te planuitwerking het onderscheid te maken tussen waterstaatkundige aanpassingen die kunnen bijdrage aan de kwaliteit van het gebied en aanpassingen die daarmee strijdig zijn. Het eerste type aanpassingen mogen goed zichtbaar zijn terwijl strijdige aanpassingen een zorgvuldige inpassing vereisen. De koppeling van nieuw te realiseren elementen met de Zuiderwaterlinie en het Van Gogh Nationaal Park biedt wellicht extra kansen voor ingrepen die uiteindelijk mogelijk positief worden gewaardeerd.

2.5 Monitoring en evaluatie

In paragraaf 9.1 van het MER staat hoe gedurende de uitvoering van het programma Howabo wordt gemonitord en geëvalueerd om tussentijdse bijstelling van het programma mogelijk te maken. De Commissie waardeert de inzet in de monitoring en evaluatie op terugblikken (gaat alles zoals gepland?) én vooruitkijken (vragen ontwikkelingen om aanpassingen?). Zij constateert dat daarbij terecht breder wordt gekeken dan alleen technisch-inhoudelijk (zoals nieuwe inzichten in klimaatverandering) maar dat ook veranderingen in landgebruik en ruimtelijke inrichting worden meegenomen.

De Commissie beveelt aan ook de gevolgen van veranderingen in wet- en regelgeving én de samenwerking met partners mee te nemen in de monitoring en evaluatie van het programma Howabo. Dit kan immers de voortgang van het programma beïnvloeden en reden zijn tot bijsturing.

De Commissie geeft verder in overweging de resultaten van de monitoring en evaluatie in een dashboard weer te geven. Dit maakt inzichtelijk welke aspecten invloed hebben op het programma en belangrijk zijn in de bijsturing. Een dashboard is bovendien een nuttig en inzichtelijk instrument voor de communicatie met de omgeving.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. Wilfried ten Brinke

dr. René van Dijk

dr. Roeland During

drs. Evalyne de Swart (secretaris)

ir. Harry Webers (voorzitter)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Programma Hoogwater Aanpak Brabant-Oost (Howabo).

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Het programma Hoogwaterbescherming Brabant Oost is richtinggevend en kaderstellend voor mer-(beoordelings)plichtige projecten zoals een project behorend tot de categorie K4 (werken ter beperking van overstromingen). Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden kunnen optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom is een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas en van waterschap de Dommel.

Initiatiefnemer besluit

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas en van waterschap de Dommel.

Bevoegd gezag mer-procedure

Provincie Noord-Brabant.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft de zienswijzen gelezen die het bevoegd gezag heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3913](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de Milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiener.nl
w commissiener.nl